

"Diyanet olmazsa, irtica başlar"

6 Kasım 2006

Diyanet İşleri Başkanı Bardakoğlu gündemdeki önemli gelişmelerle ilgili bir gazeteye verdiği röportajda ilginç ifadeler kullandı. Türkiye'de belli oranda taassup olduğunu belirten Bardakoğlu, küçük bir uyarıda bulundu: "Diyanet görevini yapmazsa irtica iş

Bu hayatta en çok konuştuğumuz şeydir din. İradi olarak içinde olsak da, dışında tutsak da kendimizi onu konuşmaktan vazgeçemeyiz. Çünkü her durumda etkiler bizi.

Kimimiz dini, varlığı ve evreni çözümlene bilgisi olarak alır, rehber kabul ederiz, kimimiz sadece edebiyata konu yapar, "Tanrı fikrini seviyorum" deriz. Kimimiz de bütün sorunların kaynağı olarak onu görürüz.

Nereden ve nasıl bakarsak bakalım din etkiler bizi. İyi de neden bu kadar çok konuştuğumuz din hakkında bu toplumun kahir ekseriyeti hâlâ 'cahil'dir? Bizi bu kadar kuşatan şeyin bilgisine neden vakıf değiliz? Neden dine duygusal ilgi gösterdiğimiz halde bilgi düzeyinde ilgi göstermiyoruz?

İslam son ve "en mükemmel" din olduğunu göre, İslam dünyasında insandan kaynaklanan sorunların da minimum olması gerekmez miydi? Son dinin insanları neden bu durumdalar? Sorun din de mi, biz dindarlarda mı? Hep bilmediğimiz dini sorguladık...

Şimdi İslam ile Müslümanlığın farklı şeyler olduğu idrakiyle Müslümanlığımızı sorgulamanın vaktidir.

Ali Bardakoğlu, ahlaki kaygıları da taşıyan bir dindar olarak bu yönde çabalar sarf ediyor, kullanılır dini bilgiye ulaşmakla 21. yüzyılın dindarlığını inşa etme hedefini gösteriyor.

* * *

Geçen hafta yaptığınız Afrika Dini Liderler Toplantısı sizde nasıl bir iz bıraktı?

Unuttuğumuz bir dünya Afrika. Oradan Osmanlı gölgesi değmiş ülkelere öncelik verdik, geldiler, tanıştık, kaynaştık, sorunları konuştuk. Üç gün sonra farklı bir Türkiye imajı ile döndüler. İhtiyaçları olduğu halde, hiçbir talep dile getirmediler. Onları samimi ve asil buldum.

Bu ve benzeri toplantılar nazara alındığında İslam dünyası kendi problemlerini 'dayatmasız' konuşma sürecine girdi denebilir mi?

Bu konuda mesafe alınıyor. İslam dünyasının sorunlarından biri de dini bilgiye ulaşma ve dini bilgiyi kullanma yöntemi. Kucağımızda bir yığın bilgi var. Bunların değerlendirilmesinde bir yöntem olmayınca muhataplarımız hayal kırıklığına uğruyor. Dinin saf, arı, duru bilgisini günümüz insanına aktarma konusunda fazla zihin mesaisi harcanmış değil. Kitaplardaki her bilgiyi 'dini bilgi' olarak servis yapmaktan çekinmiyoruz. Böyle olunca da, kadın, kızların eğitimi, töre cinayeti, uluslararası ilişkiler, gayrimüslimlerle ilişkiler, içki, dinin haramları gibi konularda adeta birbirini çürüten görüşler ortaya çıkıyor. Bunları söyleyenler de dini bilgiye sahip olanlar. Konuşurken mütevazı davranmıyorlar, anlayışlarını da din olarak sunuyorlar.

İslam dünyasıyla dini konularda aynı dili konuşmaya başladınız mı?

Henüz değil... Bu tür toplantılarda kalbi bağlar oluşuyor, ama bir de entelektüel sonuçlar olmalı. Dini liderler bir araya gelip açık yüreklilikle konuşmaya başlarsa, kendi yanlışlarını, metodik hatalarını görme ve sonuçta orta yolu bulma imkânı elde edecekler. İslam dünyası cesaret isteyen bu yola

girmiştir. Sorunlarımız çok, özeleştiriyi yapmalıyız, yanlışlarımızın dine mal edilmesini önlemeliyiz. İslam dünyasındaki sorunlar İslam olduğumuz için var değildir.

Kadın dünyasında Kadın sorunu bilgi sorunu mu, anlayış sorunu mu?

İslam dünyasının yaşayışını, İslam dünyasındaki sosyal olguları sadece bilgi belirlemiyor. Tarih, gelenek, eğitim, kültür, ekonomik imkânlar, coğrafya gibi çok belirleyicisi var. Sosyal bilimlerde olayları tek sebebe bağlayamazsınız. İslam dünyasının kadın sorunu ciddi bir sorundur, ama kaynağı din değildir.

Dini her şeyin sebebi görme alışkanlığı gerçek analizleri engelleyici bir körlük mü oluşturuyor?

Dinde üç boyut var; inanç, bilgi-tefekkür ve davranış. Üçü arasında tutarlılık gerekiyor. Bilgi hayat tarzına dönüşmeli. Buna birde duygu yönü eklenebilir. İslam dünyasında sorunlar aşılamaz değildir, ama sadece dini bilgiyi düzelterek da bunları aşamayız. Sosyal yapının düzelmesi, eğitimin, iletişimin, karşılıklı güven ortamının oluşması lazım, şeffaflığın, sosyal dayanışmanın, siyasal katılımın oluşması lazım.

Teşkilatta hedeflediğiniz istikamette yapı kurabildiğiniz mi?

İki konuyu çok önemsedik: Bir, din hizmeti ve toplumu dini konularda aydınlatmak bilgi eksenli olmalı. Bu bilgi rasyonel düşünceyle, eleştirel bakış açısıyla sürekli diri, arı, duru tutulacak bir bilgi olmalı. İki, dindarlığın ahlak boyutu. Dindarlık sadece şekilden, sembolden ibaret değil. "Güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim" diyor Peygamberimiz. Dünya dindarları dindarlığın ancak ahlak ekseninde kurulması halinde sağlıklı ve doğru dindarlık olacağını bilmeliler.

Ahlakımızda problem varsa, dinimizde de problem vardır önermesine katılır mısınız?

Ahlakın dini bilginin dışında başka kaynakları da olabilir, ama her dindar mutlaka ahlaklı olmak zorundadır. Ahlaki erdemleri bulunmayan bir dindarlık gayri samimidir. Bunlarda yine dini bilginin yeniden üretilmesi, dindarlığın canlı tutulmasıyla ilgili şeyler ki, kolay değil. Batı'da bu iş profesyonel meslek haline geldi.

Türkiye'de meslek haline geldi mi?

Hayır, bizde hâlâ amatör ruh devam ediyor. Kiliselerde bazı din adamları Hıristiyanlığın ruhuyla bağdaşmayan birçok saplantıların da peşinden gidebiliyorlar. İnsanlar da "bu onun özel hayatıdır, ben kilisede yönettiği ayinle ilgileniyorum" diyebiliyorlar. Bizde böyle olmaz. Bizim sadece mesleki başarı için değil gerçek dindarlığımız için de bu konulara çok dikkat etmemiz gerekiyor.

Tarikatların, cemaatlerin varlığı Diyanet'i sıkıntıya sokuyor mu?

Diyanet, cumhuriyetin temel bir projesi olarak kurulmuş anayasal bir kurum. Kamu hizmeti mantığı ile topluma din hizmeti ve İslam'ın ortak paydasında dini bilgi sunması istenmiş. Ayrıntılara inmiyor, insanların özel tercihleriyle ilgili bir yönlendirme, eleştirme, kıyaslama yapmıyor. Diyanet bir mezhebin, bir tarikatın, bir anlayışın öz malı, özel tercihi değildir. Cami dışında oluşan sivil hareketliliğe de alışmalıyız. Önemli olan sivil hareketliliğin toplumsal düzeni bozucu, ortak mutabakatı aşındırıcı bir sürece girmemeleridir.

Nedir kastınız, biraz netleştirseniz?

Dinin kutsalları hiçbir şeye aracı kılınmamalı, ticari, siyasi, örgütsel ilişkilerin yolu açılmamalı. Çünkü insanlar kendi rasyonel ve hayatın tabii oluşumlarını din ekseninde yürütmeye başladıklarında, işin tartışılabilirliği gölgeleniyor ve onlar dindarlığın bir parçası olarak algılıyor. Ne bu ithamı yapmalı, ne de bu ithamı hak edecek yanlışlar yapmalıyız. Din, ayrışmanın, isimlendirmenin nedeni olamaz. Din hepimizindir, ortak bağ olarak durmalı, hiçbir ilişkiye maledilmemeli.

"İslami holdingler", Yimpaş tartışması dini bir tartışma mıdır?

O tartışmaların iç yüzüne vakıf değilim. Fakat, dinin herhangi bir oluşum için kullanılması dine saygısızlıktır. Dini kendi alanında saygın kılmak, diğer ekonomik, sosyal oluşumları, örgütlenmeleri, cemaatleşmeleri de kendi zeminde yapmak zorundayız. Farkında olarak olmayarak dinin çıkar ilişkileri için kullanılması zamanla dini tartışma alanına çekiyor ve dinin sağladığı ortak bağ zayıflıyor.

Diyanet görevini yapmazsa irtica çıkar

Diyanet İşleri Başkanı olarak siz bir irtica tehdidi görüyor musunuz?

Medyanın irtica tartışmalarını ele alış biçiminde ciddi yanlışlıklar var. Spekülasyonlar yapılıyor, gerilimler üretiliyor. Türkiye'de belli oranda taassup vardır, ama her taassubu irtica olarak görmek doğru değildir. Taassup ile radikalizmi de birbirinden ayırmak zorundayız. İrtica ise sosyal ve siyasi yönü ağır basan bir ifadedir. İrtica tartışmaları bize belli ölçüde uyarı da hedefi biz değiliz. Çünkü Diyanet görevini yapmazsa irtica işte o zaman başlar.

Devletin öteki kurumlarının politikalarının sizi etkilediği oluyor mu?

Öteki kurumların kaygılarının hesabını yapmayız. Anayasa'nın bize verdiği görev bellidir. Cumhuriyetimizin temel ilkeleriyle, laiklikle, rahmetli Atatürk'le hiçbir sorunu olmaksızın, toplumun ortak mutabakatıyla, dinimizin doğru bilgisini esas alarak ve çağdaş dünyanın ürettiklerini de dikkate alarak görevimizi yürütmeye çalışıyoruz. 21. yüzyılın dindarlığını, dini anlayışını inşa etmek zorundayız. Din ile birlikte toplumun diğer mutabakatlarını bir arada yaşatarak korumak zorundayız. Diyanet devletin dine müdahale aracı değil, devletin dine önem verdiğinin bir göstergesidir.

İktidar AK Parti olunca medyada dinle ilgili olumsuz haberler daha çok yer alıyor...

Bazen öyle hatalar oluyor ki, şaşırıyorsunuz. Muhabir ya da editörden çok iyi bir dini bilgi beklemek haksızlık olur, ama bünyelerinde aklı selim sahibi bir din uzmanı bulundurmalarında fayda var. Arayın yardımcı olalım diyoruz. Fakat haber o haliyle cazip geliyor, sormuyorlar. Ardından düzeltmeye çalışıyoruz. Din üzerinden haber üretme alışkanlığı çok yaygın. Biraz daha özen istiyoruz.

Din problemi aynı zamanda bir güvenlik problemi olarak görülebilir mi?

Din iki tarafı kesin bıçak gibidir. İyi anlatır, iyi içselleştirilirse insanın hem bireysel hem de toplumsal hayatı için rahmet olur. Din baştan sona rahmettir. İyi anlatılmaz, iyi hazmedilmezse insanın hem kendi hayatını hem de başkalarının hayatını zehir edebilir.

Diyanet'ten irtica nasıl gözüküyor?

70 bini aşkın personelimiz var, elbette sorunlarımız olacak. Çünkü 70 bini de konuşuyor. Diyanet günde 700 bin soruya cevap veriyor. Bizi başka kurumlarla karıştırmamak lazım, ama belli bir kıvamı yakaladık. Buna rağmen -bir kısmı medyaya yansıyor- birçok görevlimiz hepimizi mahcup edecek tavırlar sergileyebiliyorlar. Diyanet hizmet kusuru ve insan unsurundaki zaaf lar yönüyle özel olarak kötü değil, biz bileşik kaplar gibiyiz...

Yeni Şafak